

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2020. gada 5. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 2008/48/EEK – Patēriņa kredītlīgumi – 8. pants – Kreditora pienākums pārbaudīt patērētāja kredībspēju – Valsts tiesiskais regulējums – Aizliegums patērētājam, beidzoties noilguma termiņam, izvirzīt iebildi par līguma spēkā neesamību – 23. pants – Sankcijas – Efektīvs, samērīgs un preventīvs raksturs – Valsts tiesa – Minētā pienākuma izpildes pārbaude pēc savas ierosmes

Lietā C-679/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Okresní soud v Ostravě* (Ostravas apgabaltiesa, Čehijas Republika) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 25. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 5. novembris, tiesvedībā

OPR-Finance s. r. o.

pret

GK,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un A. Kumins [*A. Kumin*] (referents),

ģenerālvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs: M. Longars [*M. Longar*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 4. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *S. Šindelková*, pārstāvji,
- Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes*, kā arī *P. Barros da Costa*, *M. J. Marques* un *C. Farto*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *G. Goddin* un *P. Němečková*, pārstāves,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2019. gada 14. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – čehu

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītliģumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp., un labojumi – OV 2009, L 207, 14. lpp.; OV 2010, L 199, 40. lpp.; OV 2011, L 234, 46. lpp., un OV 2015, L 36, 15. lpp.), 8. un 23. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *OPR-Finance s. r. o.* un GK saistībā ar prasību samaksāt summas, kas atlikušas saskaņā ar kredītliģumu, ko šis uzņēmums ir noslēdzis ar GK.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2008/48 7., 9., 26., 28. un 47. apsvērumi ir formulēti šādi:

“(7) Lai sekmētu pareizi funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi, ir jāparedz saskaņota Kopienas sistēma vairākās būtiskās jomās. [..]

[..]

(9) Vajadzīga pilnīga saskaņošana, lai visiem patērētājiem Kopienā nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. Tādēļ dalībvalstīm nevajadzētu atļaut saglabāt vai ieviest valstu noteikumus, izņemot tos, kas paredzēti šajā direktīvā. Šāds ierobežojums tomēr būtu jāpiemēro tikai tad, ja šajā direktīvā pastāv saskaņoti noteikumi. Ja šādi saskaņoti noteikumi nepastāv, dalībvalstīm būtu jāpatur tiesības saglabāt vai ieviest valstu tiesību aktus. [..] Cits šīs dalībvalstu iespējas piemērs varētu būt tāds, ka dalībvalstis patur spēkā vai ievieš valstu noteikumus par preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas liģuma atcelšanu, ja patērētājs īsteno savas tiesības atteikties no kredītliģuma. [..]

[..]

(26) [..] Jo īpaši kredītu tirgū, kas paplašinās, ir svarīgi, lai kreditori neiesaistītos bezatbildīgos aizdevumos vai neizsniegtu kredītus, iepriekš nenovērtējot aizņēmēja kredīspēju, un dalībvalstīm būtu jāveic nepieciešamā uzraudzība, lai izvairītos no šādas rīcības, un jānosaka nepieciešamie līdzekļi, lai piemērotu kreditoriem sankcijas, ja tie šādi rīkojas. [..] kreditoriem vajadzētu būt pienākumam pārbaudīt katra atsevišķā patērētāja kredīspēju. Šajā sakarā kreditoriem būtu jāļauj izmantot ne tikai to informāciju, ko sniedz patērētājs, sagatavojot attiecīgo kredītliģumu, bet arī ilgstošu darījumu attiecību laikā gūtu informāciju. Dalībvalstu iestādes varētu sniegt arī atbilstīgas norādes un pamatnostādnes kreditoriem. Patērētājiem būtu jārikojas saprātīgi un jāievēro savas liģumsaistības.

[..]

(28) Lai novērtētu patērētāja kredītu stāvokli, kreditoram būtu jāizmanto attiecīgas datubāzes, juridisko un faktisko apstākļu dēļ var būt nepieciešama informācija dažādos apjomos. [..]

[..]

(47) Dalībvalstīm būtu jāpieņem noteikumi par sankcijām, kas piemērojamas par to valsts noteikumu, kas pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, pārkāpumiem, un jānodrošina to īstenošana. Kaut gan sankciju izvēle paliek dalībvalstu ziņā, paredzētajām sankcijām vajadzētu būt efektīvām, samērīgām un preventīvām.”

4 Šīs direktīvas 8. panta “Pienākums novērtēt patērētāja kredībspēju” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka pirms kredītlīguma noslēgšanas kreditors novērtē patērētāja kredībspēju, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas attiecīgā gadījumā iegūta no patērētāja, un, ja nepieciešams, uz ziņām, kas iegūtas no attiecīgās datubāzes. Dalībvalstis, kurās tiesību akti paredz, ka kreditori novērtē patērētāju kredībspēju, pamatojoties uz ziņām, kas iegūtas no attiecīgās datubāzes, var saglabāt šo prasību.”

5 Minētās direktīvas 23. pantā “Sankcijas” ir paredzēts:

“Dalībvalstis pieņem noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas par valsts noteikumu, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, pārkāpumiem, un veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu sankciju īstenošanu. Paredzētajām sankcijām ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām.”

Čehijas tiesības

Likums Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu

6 Direktīva 2008/48 tika transponēta Čehijas tiesībās ar *zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru* (Likums Nr. 257/2016 patēriņa kredītu).

7 Šī likuma 86. pantā “Patērētāja kredībspējas novērtēšana” ir noteikts:

“(1) Pirms patērētāja kredītlīguma noslēgšanas vai pirms jebkādam izmaiņām līgumā paredzētajās saistībās, kas nozīmē ievērojamu patēriņa kredīta kopsummas palielinājumu, kreditors novērtē patērētāja kredībspēju, pamatojoties uz attiecīgu, ticamu, pietiekamu un samērīgu informāciju no patērētāja un, ja nepieciešams, izmantojot datu bāzi, kas ļauj novērtēt patērētāja kredībspēju, vai arī pamatojoties uz citiem avotiem. Aizdevējs piešķir kredītu tikai tad, ja patērētāja kredībspējas novērtējums parāda, ka nav pamatotu šaubu par patērētāja spēju atmaksāt kredītu.

(2) Novērtējot patērētāja kredībspēju, kreditors jo īpaši novērtē patērētāja spēju atmaksāt norunātos regulāros patēriņa kredīta ikmēneša maksājumus, un tas notiek, pamatojoties uz patērētāja ienākumu un izdevumu salīdzinājumu un pamatojoties uz esošo parādu atmaksu. Turklāt kreditors ņem vērā jebkura īpašuma vērtību, ja ar patērētāju noslēgtais līgums paredz, ka patēriņa kredīts pilnībā vai daļēji tiks atmaksāts no ieņēmumiem, kas gūti no patērētāja īpašuma pārdošanas, nevis ar regulāriem ikmēneša maksājumiem, vai ja patērētāja finansiālais stāvoklis liecina, ka viņš varēs atmaksāt patēriņa kredītu neatkarīgi no saviem ienākumiem.”

8 Minētā likuma 87. panta “Pienākuma novērtēt patērētāja kredībspēju neizpildes sekas” 1. punktā ir paredzēts:

“Ja kreditors piešķir patērētājam patēriņa kredītu, pārkāpjot 86. panta 1. punkta otro teikumu, līgums ir spēkā neesošs. Patērētājs var atsaukties uz spēkā neesamību trīs gadu noilguma termiņā, skaitot no līguma noslēgšanas dienas. Patērētājam ir pienākums atmaksāt patēriņa kredīta pamatsummu termiņā, kas ir samērīgs ar viņa [finansiālajām] iespējām.”

Likums Nr. 89/2012 par Civilkodeksu

- 9 *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (Likums Nr. 89/2012 par Civilkodeksu) 586. pantā ir noteikts:
- “(1) Ja tiesību akta spēkā neesamība ir paredzēta konkrētas personas interešu aizsardzībai, tad šo spēkā neesamības atzīšanu var pieprasīt tikai šī persona.
- (2) Ja persona, kurai ir tiesības apstrīdēt juridiska darījuma spēkā neesamību, to nedara, juridisko darījumu uzskata par spēkā esošu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 10 2017. gada 21. aprīlī GK no attāluma ar *OPR-Finance* noslēdza atjaunojamu kredītlīgumu, uz kura pamata otrs izsniedza pirmajam summu 4900 Čehijas kronu (CZK) (apmēram 192 EUR).
- 11 Tā kā GK nebija ievērojis noteiktos termiņus, *OPR-Finance* 2018. gada 7. jūnijā vērsās *Okresní soud v Ostravě* (Ostravas apgabaltiesa, Čehijas Republika), lai piespriestu GK samaksāt summu 7839 CZK (aptuveni 307 EUR), kurai pieskaitīti likumā noteiktie nokavējuma procenti no 2017. gada 1. oktobra līdz šīs summas pilnīgai samaksai.
- 12 No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka, no vienas puses, pamata tiesvedībā *OPR-Finance* nav apgalvojusi, nemaz nerunājot par pierādījumu iesniegšanu, ka pirms attiecīgā kredītlīguma noslēgšanas tā būtu novērtējusi aizņēmēja kredīspēju.
- 13 No otras puses, GK nav atsaucies uz līguma spēkā neesamību, kas izrietētu no iepriekš minētā. Tomēr saskaņā ar Likuma Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu 87. panta 1. punktu kredītlīguma spēkā neesamība ir sankcija, ko piemēro tikai tad, ja to ir prasījis patērētājs. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šāda norma ir pretrunā patērētāju aizsardzībai, kas ir garantēta Direktīvā 2008/48.
- 14 Šajā ziņā šī tiesa, pirmkārt, norāda, ka saskaņā ar Čehijas tiesu pastāvīgo judikatūru un saskaņā ar Čehijas doktrīnu valsts tiesai ir aizliegts pēc savas ierosmes piemērot nosacītu spēkā neesamības sankciju, kas izriet no Likuma Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu 87. panta 1. punkta. Otrkārt, pēc šīs tiesas domām, ir ļoti reti, kad patērētāji, kurus lielākajā daļā patēriņa kredīta strīdu nepārstāv jurists, izvirza iebildi par līguma spēkā neesamību, pamatojoties uz to, ka kreditors nebija novērtējis viņu kredīspēju.
- 15 Turklāt iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai valsts tiesību interpretācija saskaņā ar Direktīvu 2008/48, kas nozīmētu, ka valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāpiemēro Likuma Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu 87. panta 1. punktā paredzētā sankcija, neizraisītu interpretācijas *contra legem*.
- 16 Šādos apstākļos *Okresní soud v Ostravě* (Ostravas apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai ar Direktīvas 2008/48 8. un 23. panta noteikumiem, kuri ir piemērojami kopā, netiek pieļauti tādi valsts tiesību akti, kuros ir noteikts, ka sankcija par to, ka kreditors nav izpildījis pienākumu novērtēt patērētāja kredīspēju pirms patēriņa kredītlīguma noslēgšanas, ir patēriņa kredītlīguma spēkā neesamība kopā ar patērētāja pienākumu atmaksāt kreditoram pamatsummu termiņā, kas atbilst patērētāja finansiālajām iespējām, šādu sankciju (kredītlīguma spēkā neesamību) piemērojot tikai gadījumā, ja patērētājs uz to atsaucas (t.i., izvirza iebildumu par līguma spēkā esamību) trīs gadu noilguma termiņā?”

- 2) Vai no Direktīvas 2008/48 8. un 23. panta noteikumiem, kuri ir piemērojami kopā, valsts tiesai izriet pienākums pēc savas ierosmes piemērot valsts tiesību aktos paredzēto sankciju (t.i., pat gadījumā, ja patērētājs aktīvi neierosina šo sankciju) par kreditora pienākuma novērtēt patērētāja kredībspēju neizpildi?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 17 Ar prejudiciālajiem jautājumiem, kas ir jāskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2008/48 8. pants, lasot to kopā ar tās 23. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka, no vienas puses, tas uzliek valsts tiesai pienākumu pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai kreditors ir izpildījis šīs direktīvas 8. pantā paredzēto pienākumu pirms līguma noslēgšanas novērtēt patērētāja kredībspēju, un piemērot sekas, kādas izriet no valsts tiesību aktiem attiecībā uz šī pienākuma neizpildi, un, no otras puses, tas nepieļauj tādu valsts tiesību sistēmu, saskaņā ar kuru par šādu pārkāpumu var sodīt ar kredītliguma spēkā neesamības sankciju, ko papildina šī patērētāja pienākums atmaksāt minētajam kreditoram pamatsummu ar viņa [finansālajām] iespējām samērīgā termiņā, tikai tad, ja minētais patērētājs ir atsaucies uz šo spēkā neesamību un izdarījis to trīs gadu noilguma termiņā.
- 18 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka Tiesa vairākkārt ir atgādinājusi par valsts tiesas pienākumu pēc savas ierosmes pārbaudīt atsevišķu Savienības tiesību normu patēriņa jomā pārkāpumu (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger un Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 62. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 19 Šādu prasību pamato apsvērumi, ka aizsardzības sistēma saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru balstās uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju ir nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni; šī situācija viņam liek piekrist pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger un Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 63. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 20 No Direktīvas 2008/48 8. panta 1. punkta, lasot to kopā ar tās 28. apsvērumu, izriet, ka pirms kredītliguma noslēgšanas kreditoram ir jānovērtē patērētāja kredībspēja; šis pienākums nepieciešamības gadījumā var ietvert attiecīgu datubāzu izmantošanu. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka šī pienākuma mērķis saskaņā ar šīs direktīvas 26. apsvērumu ir padarīt kreditoru atbildīgu un neļaut tam piešķirt kredītus patērētājiem, kuri nav kredītpējīgi.
- 21 Turklāt šāds pienākums, ciktāl tā mērķis ir aizsargāt patērētājus pret pārmērīgu parādsaistību un maksātnespējas risku, veicina Direktīvas 2008/48 mērķa īstenošanu, kas, kā izriet no tās 7. un 9. apsvēruma, nozīmē patēriņa kredītu jomā noteiktās pamatnozārēs paredzēt pilnīgu un obligātu saskaņošanu, kas tiek uzskatīta par nepieciešamu, lai visiem Eiropas Savienības patērētājiem nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un sekmētu pareizi funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi (spriedums, 2014. gada 27. marts, *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 42. punkts). Tādēļ patērētājam šis pienākums ir ārkārtīgi svarīgs.
- 22 Turklāt pastāv ievērojams risks, ka, it īpaši nezināšanas dēļ, patērētājs var nenorādīt uz tiesību normu, kuras mērķis ir viņu aizsargāt (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger un Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 65. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 23 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka, kā Tiesa ir nospriedusi attiecībā uz pienākuma sniegt informāciju izpildi, kas ir noteikts Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā un arī veicina šīs direktīvas mērķa sasniegšanu, kāds ir atgādināts šī sprieduma 21. punktā, efektīvu patērētāju aizsardzību nevarētu nodrošināt, ja valsts tiesai netiktu prasīts, tiklīdz tai ir pieejami šim nolūkam nepieciešamie juridiskie

un faktiskie elementi, pēc savas ierosmes pārbaudīt minētās direktīvas 8. pantā paredzētā kreditora pienākuma izpildi (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 66. un 70. punkts).

- 24 Turklāt, ja valsts tiesa pēc savas ierosmes ir konstatējusi šī pienākuma neizpildi, tai, negaidot, kamēr patērētājs iesniedz attiecīgu pieprasījumu, ir jāpiemēro visas sekas, kādas saskaņā ar valsts tiesību aktiem izriet no šādas neizpildes, ar nosacījumu, ka tiek ievērots sacikstes princips un ka valsts tiesību aktos paredzētās sankcijas atbilst Direktīvas 2008/48 23. pantā paredzētajām prasībām, kā tās ir interpretējusi Tiesa (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 71., 73. un 74. punkts). Šajā ziņā ir jāatgādina, ka šīs direktīvas 23. pantā ir paredzēts, pirmkārt, ka sankciju sistēmai, kas piemērojama gadījumā, ja tiek pārkāptas valsts tiesību normas, kas pieņemtas saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu, ir jābūt noteiktai tā, lai sankcijas būtu efektīvas, samērīgas un preventīvas, un, otrkārt, ka dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu šo sankciju piemērošanu. Šajās robežās minētās sankciju sistēmas izvēle paliek dalībvalstu ziņā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 27. marts, *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 43. punkts).
- 25 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru attiecībā uz lojālas sadarbības principu, kāds ir paredzēts LES 4. panta 3. punktā, saglabājot izvēli noteikt sodus, dalībvalstīm ir jāraugās, lai Savienības tiesību pārkāpumi tiktu sodīti atbilstoši analogiem materiāliem un procesuāliem nosacījumiem, kas tiek piemēroti līdzīga veida un nozīmīguma valsts tiesību pārkāpumu gadījumos un kas sodam piešķir efektīvu, samērīgu un no preventīvu raksturu (spriedums, 2014. gada 27. marts, *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 26 Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka sankciju bardzībai ir jāatbilst pārkāpumu, kas ar tām tiek sodīti, smagumam un it īpaši jānodrošina isti preventīva ietekme, tajā pašā laikā ievērojot vispārējo samērīguma principu (spriedums, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Jāpiebilst, ka valstu tiesām, kurām ir ekskluzīva kompetence interpretēt un piemērot valsts tiesību aktus, ir jānosaka, vai, ņemot vērā visus lietas apstākļus, minētās sankcijas atbilst šādām prasībām un ir efektīvas, samērīgas un preventīvas.
- 28 Tomēr Tiesa, lemjot par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, var sniegt sīkāku informāciju, kas minētajām tiesām būtu noderīga viņu vērtējumā (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 21. novembris, *de Diego Porras*, C-619/17, EU:C:2018:936, 91. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Šajā gadījumā saskaņā ar lūgumā sniegto prejudiciālu nolēmumu sniegto informāciju kreditora pienākuma pirms līguma noslēgšanas novērtēt patērētāja kredīspēju, kas noteikts Likuma Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu 86. pantā, neizpilde saskaņā ar šī likuma 87. pantu tiek sankcionēta ar kredītīguma spēkā neesamību, ko papildina patērētāja pienākums ar viņa [finansālām] iespējām samērīgā termiņā atmaksāt kreditoram tikai pamatsummu, ar nosacījumu, ka patērētājs ir atsaucies uz šo spēkā neesamību un ir izdarījis to trīs gadu noilguma termiņā no līguma noslēgšanas brīža. Tādējādi minētajā likumā paredzētās sankcijas, proti, kredītīguma spēkā neesamības, piemērošanas gadījumā kreditors zaudē tiesības atgūt norunātos procentus un izmaksas.
- 30 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, tā kā šādas sankcijas piemērošanas rezultātā kreditoram vairs nav tiesību atgūt norunātos procentus un izmaksas, minētā sankcija šķiet samērīga ar pārkāpumu, par kuriem tā tiek piemērota, smagumu un tai ir reāla preventīva iedarbība (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 27. marts, *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 52. un 53. punkts, kā arī 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 69. punkts).

- 31 Jāprecizē, ka, ņemot vērā nozīmīgumu, kāds ir patērētāju aizsardzības mērķim, kurš ir raksturīgs kreditora pienākumam pārbaudīt aizņēmēja kredīspēju, Tiesa jau ir nospriedusi – ja procentu maksājumu zaudēšanas sankcija izrādītos pavājināta vai pat pilnībā neiedarbīga, no tā noteikti izrietētu, ka tai nav īsti preventīvas iedarbības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 27. marts, *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 52. un 53. punkts).
- 32 No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka kredītliguma spēkā neesamības sankcijas piemērošana ir atkarīga no nosacījuma, ka patērētājs ir atsaucies uz šo spēkā neesamību un izdarījis to trīs gadu noilguma laikā. Ņemot vērā iepriekš minēto, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja attiecīgajā jomā nav Savienības tiesiskā regulējuma, noteikumi, kas paredzēti, lai nodrošinātu tiesību, kas attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām, aizsardzību, ir katras dalībvalsts iekšējās tiesiskās kārtības jautājums atbilstoši dalībvalstu procesuālās autonomijas principam, tomēr ar nosacījumu, ka tie nav nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas reglamentē līdzīgas situācijas valsts tiesībās (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai ārkārtīgi sarežģītu Savienības tiesiskajā kārtībā piešķirto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips) (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 23. punkts).
- 33 Runājot par līdzvērtības principu, jānorāda, ka Tiesas rīcībā nav pierādījumu, kuri varētu radīt šaubas par nosacījuma, kas attiecas uz noilguma termiņu pamatlietā, atbilstību šim principam.
- 34 Attiecībā uz efektivitātes principu ir pietiekami atgādināt, ka, kā tas izriet no šī sprieduma 23. un 24. punkta, efektīvai patērētāja aizsardzībai ir nepieciešams, lai situācijā, kad kreditors, pamatojoties uz kredītligumu ar patērētāju, ceļ prasību tiesā, valsts tiesa pēc savas ierosmes ir pārbauda, vai kreditors ir izpildījis Direktīvas 2008/48 8. pantā paredzēto pienākumu, un, ja tā konstatē šī pienākuma neizpildi, tā piemēro valsts tiesību aktos paredzētās sekas, negaidot, kamēr patērētājs šajā ziņā iesniedz pieprasījumu, ar nosacījumu, ka tiek ievērots sacikstes princips.
- 35 Attiecībā uz tādu sankciju kā kredītliguma spēkā neesamību, kam pievienots pienākums atmaksāt pamatsummu, ir jāprecizē, ka gadījumā, ja patērētājs pauž negatīvu atzinumu par šādas sankcijas piemērošanu, šis atzinums ir jāņem vērā (pēc analogijas skat. spriedumus, 2009. gada 4. jūnijs, *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, 33. punkts, un 2013. gada 21. februāris, *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 35. punkts).
- 36 No iepriekš minētā izriet, ka efektivitātes princips nepieļauj nosacījumu, saskaņā ar kuru uz kredītliguma spēkā neesamības sankciju, kam pievienots pienākums atmaksāt pamatsummu un kas ir piemērojama gadījumā, ja kreditors nav izpildījis Direktīvas 2008/48 8. pantā paredzēto pienākumu, ir jāatsaucas patērētājam un viņam tas ir jāizdara trīs gadu noilguma laikā.
- 37 Šo secinājumu nevar apšaubīt Čehijas valdības rakstveida apsvērumos izvirzītais arguments, saskaņā ar kuru valsts tiesību normas par kredītiestāžu konsultatīvu uzraudzību paredz arī administratīvu sankciju soda naudas veidā līdz 20 miljoniem CZK (apmēram 783 000 EUR), ja kredīts ir piešķirts, neizpildot pienākumu novērtēt patērētāja kredīspēju.
- 38 Jāatzīmē, ka tiesas sēdē Eiropas Komisija apgalvoja, pret ko neviens neiebilda, ka kompetentā Čehijas uzraudzības iestāde, proti, Čehijas Republikas Nacionālā banka, nekad nebija paziņojusi par lēmumu, kurš attiecas uz naudas sodu uzlikšanu gadījumā, kad kreditors nav izpildījis šo pienākumu. Turklāt, kā secinājumu 82. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, šādas sankcijas vien nespēj nodrošināt pietiekami efektīvu patērētāju aizsardzību pret pārmērīgu parādsaistību risku un maksātnespēju, ko pieprasa Direktīva 2008/48, ciktāl tās neietekmē tāda patērētāja situāciju, kuram ir piešķirts kredītligums, pārkāpjot šīs direktīvas 8. pantu.

- 39 Katrā ziņā, tā kā valsts likumdevējs, kā tas ir šajā gadījumā, ir paredzējis, ka šāds pārkāpums papildus administratīvajai sankcijai paredz arī civiltiesisku sankciju, kas var nākt par labu attiecīgajam patērētājam, šī sankcija ir jāpiemēro, ņemot vērā īpašo nozīmi, ko Direktīva 2008/48 piešķir patērētāju aizsardzībai, ievērojot efektivitātes principu.
- 40 Visbeidzot, pamatojoties uz lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu izklāstītajiem faktiem un saskaņā ar Čehijas tiesu pastāvīgo judikatūru, valsts tiesai ir aizliegts pēc savas ierosmes piemērot kredītliguma spēkā neesamības sankciju, kurai pievienots pienākums atmaksāt pamatsummu, kāda ir paredzēta gadījumā, ja kreditors pirms līguma noslēgšanas nav izpildījis pienākumu novērtēt patērētāja kredīspēju.
- 41 Attiecībā uz šo aizliegumu ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, piemērojot valsts tiesības, valsts tiesām tās ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši Direktīvas 2008/48 tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu un tāad panāktu atbilstību LESD 288. panta trešajai daļai. Šis valsts tiesību atbilstošas interpretācijas pienākums atbilst LESD sistēmai, jo tas ļauj valsts tiesām savas kompetences ietvaros nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot tām iesniegtas lietas (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 79. punkts).
- 42 Turklāt Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, ka šī pienākuma izpildei atbilstīgas interpretācijas princips prasa, lai valsts tiesas, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, veiktu visas to kompetencē ietilpstošās darbības, lai nodrošinātu attiecīgās direktīvas pilnīgu efektivitāti un rastu risinājumu, kas atbilstu tās mērķim (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 24. janvāris, *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Jāpiebilst, ka valsts tiesām, tostarp pēdējās instances tiesām, ir pienākums vajadzības gadījumā mainīt iedibināto judikatūru, ja tā ir balstīta uz valsts tiesību interpretāciju, kas nav saderīga ar direktīvas mērķiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. septembris, *Pohotovost*, C-331/18, EU:C:2019:665, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 No minētā izriet, ka iesniedzējtiesa pamatlietā nevar likumīgi uzskatīt, ka tā nevar aplūkotās valsts tiesību normas interpretēt atbilstoši Savienības tiesībām tikai tādēļ vien, ka Čehijas tiesas šīs normas ir interpretējušas kā tādas, kas nav saderīgas ar šīm tiesībām. Tādējādi iesniedzējtiesai ir jānodrošina Direktīvas 2008/48 pilnīga iedarbība, vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes nolemjot neievērot Čehijas tiesu veikto interpretāciju, ja šī interpretācija nav saderīga ar Savienības tiesībām (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 8. novembris, *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, 69. un 70. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 45 Tomēr šim pienākumam par atbilstīgu interpretāciju ir robežas, kuras nosaka vispārējie tiesību principi, it īpaši tiesiskās drošības princips, jo tas nevar būt par pamatu valsts tiesību interpretācijai *contra legem*.
- 46 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos valsts tiesai ir uzlikts pienākums pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai kreditors ir izpildījis šīs direktīvas 8. pantā paredzēto pienākumu pirms līguma noslēgšanas novērtēt patērētāja kredīspēju, un piemērot sekas, kādas izriet no valsts tiesību aktiem attiecībā uz šī pienākuma neizpildi, ar nosacījumu, ka sankcijas atbilst minētā 23. panta prasībām. Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants arī ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesību sistēmu, saskaņā ar kuru par to, ka kreditors nav izpildījis pienākumu pirms līguma noslēgšanas novērtēt patērētāja kredīspēju, var sodīt ar kredītliguma spēkā neesamības sankciju, ko papildina šī patērētāja pienākums atmaksāt minētajam kreditoram pamatsummu ar viņa finansiālajām iespējām samērīgā termiņā, tikai tad, ja minētais patērētājs ir atsaucies uz šo spēkā neesamību un izdarījis to trīs gadu noilguma termiņā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 47 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK, 8. un 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos valsts tiesai ir uzlikts pienākums pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai kreditors ir izpildījis šīs direktīvas 8. pantā paredzēto pienākumu pirms līguma noslēgšanas novērtēt patērētāja kredīspēju, un piemērot sekas, kādas izriet no valsts tiesību aktiem attiecībā uz šī pienākuma neizpildi, ar nosacījumu, ka sankcijas atbilst minētā 23. panta prasībām. Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants arī ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesību sistēmu, saskaņā ar kuru par to, ka kreditors nav izpildījis pienākumu pirms līguma noslēgšanas novērtēt patērētāja kredīspēju, var sodīt ar kredītlīguma spēkā neesamības sankciju, ko papildina šī patērētāja pienākums atmaksāt minētajam kreditoram pamatsummu ar viņa finansiālajām iespējām samērīgā termiņā, tikai tad, ja minētais patērētājs ir atsaucies uz šo spēkā neesamību un izdarījis to trīs gadu noilguma termiņā.

[Paraksti]